

РЕГУЛЯТИВНА ІНФОРМАЦІЯ ТЕКСТУ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ЗДАТНОСТІ ДО ПРОГНОЗУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

*В.О. Мартиненко,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник*

Молодший шкільний вік займає особливе місце у розвитку в учнів здатності до прогнозування. У цей період у дітей формуються новоутворення – рефлексія, внутрішній план дій, які слугують важливим підґрунтям для формування прогностичних умінь.

Регулятивність - це системна якість будь-якого тексту, у т.ч. художнього, що відображає його здатність, впливаючи на читача, керувати його пізнавально-естетичною, інтерпретаційною діяльністю. Регулятивна функція тексту викликає у читача /слухача певні емоції, оцінки, вольову активність.

Наявність у тексті регулятивної інформації допомагає читачеві структурувати його, усвідомлено сприймати початок, розвиток, закінчення процесів текстової взаємодії, встановлювати зв'язки між окремими фрагментами твору, висувати гіпотези щодо подальшого розвитку змісту. Важлива функція регулятивної інформації – підвищення інтересу до повідомлення та підтримка його протягом усього процесу сприймання.

На рівні різних елементів тексту виділяються регулятивні текстові засоби.

У вітчизняних та зарубіжних роботах з комунікативної стилістики тексту (І. Арнольд, Н. Болотнова, С. Галаур, І. Зимня, Н. Чепелева, Л. Юлдашева та ін.) регулятивні засоби поділяються на лінгвістичні (ритміко-звукові, лексичні, морфологічні, словотвірні, синтаксичні) та екстралінгвістичні (композиційні, логічні, графічні: колір, шрифти, візуальні компоненти тексту), що спрямовують, активізують увагу і пізнавальну діяльність читача, сприяють інтерпретації та повноцінному розумінню тексту. Регулятивними засобами у тексті можуть бути тропи (епітет, порівняння, метафора, алегорія, гіпербола), стилістично маркована лексика, ключові слова та ін..

Одним з перших елементів у системі лексичних засобів, що організують і регулюють пізнавальну діяльність читача на рівні тексту, є заголовок. Прогностична функція заголовка пов'язана з побудовою у свідомості читача проєкції щодо змісту тексту на основі інформації, одержаної з назви.

Наприклад, на етапі до читання тексту, з допомогою змісту заголовка учні досить легко можуть спрогнозувати, хто буде головними героями твору, основну тему тексту, зрозуміти сюжетні орієнтири, жанр твору, емоційне спрямування, пори року, місце дії і т. ін.

Важливу роль у керуванні процесом сприймання та розуміння повідомлення відіграє також включення в його структуру метатекстових елементів, які відносяться до регулятивної або рефлексивної інформації. Вони є засобом зв'язності тексту, маркерами, які спонукають читача своєчасно звертати увагу на більш істотні з погляду автора фрагменти тексту, дають змогу узагальнювати текстовий матеріал, спрямовувати здогадки та очікування в бажаному для автора сенсі.